

รัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง CONSTITUTION AND POLITICAL INSTITUTION

รัฐ การปกครองและอำนาจ ตอนที่ 5

ดร.สืบสวัสดิ์ วุฒิวรดิษฐ์

รัฐกับรัฐธรรมนูญเป็นประเด็นที่จะแยกออกจากกันยาก
ทั้งนี้เพราะ คำว่า รัฐธรรมนูญ เป็นแหล่งรวมข้อบังคับ
ระเบียบและกฎหมายทั้งหลายไว้แล้ว นำไปบังคับใช้ในรัฐ
ดังนั้นหากรัฐจะใช้อำนาจใด ย่อมมีสถาบันทางการเมือง
สถาบัน องค์การของรัฐ ใช้อำนาจรัฐนั้น ภายใต้เจตจำนง
และการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น ๆ ให้กระทำได้ แต่ทั้งนี้
สถานะของรัฐย่อมมีข้อบ่งชี้ถึงรัฐว่า มีสถานะเป็นรัฐเอก
ราชที่สมบูรณ์ หรือเป็นรัฐอารักขาของรัฐอื่น ทั้งนี้เพราะ
สถานะของรัฐย่อมมีผลผูกพัน ถึงการใช้อำนาจรัฐภายใต้
รัฐธรรมนูญนั้น ๆ ด้วย ดังนั้นในบทนี้จึงกล่าวถึงรัฐ ใน
ฐานะหนึ่งที่เป็นหน่วยวิเคราะห์หนึ่ง ทางการเมืองที่
ประเทศต่างมีอำนาจ อิทธิปไตยของตนเอง

- ▶ **ความเป็นรัฐที่สมบูรณ์นอกจากจะพิจารณาจาก ดินแดน ประชากร รัฐบาลและอำนาจอธิปไตยแล้ว ยังต้องพิจารณาจาก รัฐธรรมนูญได้รับรองอำนาจรัฐนั้น**

โดยเฉพาะที่มาของรัฐธรรมนูญ ที่เกิดจากรัฐล่าอาณานิคม มอบรัฐธรรมนูญให้ หรือรัฐสร้างรัฐธรรมนูญโดย ความยินยอมของประชาชน เนื้อหาสาระและบทบาทของรัฐในฐานะที่เป็นตัวแสดงทางการเมืองในเวทีโลก ย่อมเกี่ยวพันกันอย่างลึกซึ้ง และจะยังผลไปถึงวิถีชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประชาชนในประเทศนั้นๆ ด้วย ดังนั้นบทนี้จึงจะกล่าวถึงความสำคัญของรัฐ การปกครองและอำนาจอธิปไตยกับรัฐธรรมนูญว่าเป็นอย่างไรซึ่งสามารถพิจารณาได้ต่อไป

ความหมายของรัฐและชาติ

▶ คำว่า **รัฐ** ถือเป็นตัวแสดงที่มีบทบาทสำคัญทั้งในประเทศและนอกประเทศ ดังนั้นในทางกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐ ได้กลายเป็นตัวแสดงระดับชาติ (National Actors) ภายหลังได้เกิดสนธิสัญญา เวสฟาเลีย (Westphalia) ใน ค.ศ. 1648 ซึ่งภายใต้สนธิสัญญานี้ได้ส่งผลให้คำว่า รัฐ กลายเป็นรัฐสมัยใหม่ขึ้น และรัฐสมัยใหม่ยังสามารถอ้างสิทธิทั้งในและนอกประเทศได้ภายใต้อำนาจอธิปไตยของตนเองที่แต่ละรัฐไม่สามารถละเมิดและแทรกแซงซึ่งกันและกันได้

▶ **ประชากร (Population)** คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในรัฐ ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในรัฐ โดยไม่ถือเอาความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม สีผิว มาเป็นอุปสรรค โดย มีจำนวนเพียงพอที่จะปกครองตนเอง และดำเนินกิจการภายในรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนของรัฐใดก็จะมีสัญชาติ (Nationality) ของรัฐนั้น

▶ **อาณาเขตที่แน่นอน (Fixed Territory)** คือ ดินแดนที่รัฐนั้นมีอำนาจ ในการปกครองตนเอง มีดินแดนที่แน่นอน นี้มีพื้นดิน น้ำน่าน้ำ ทั้งอาณาเขตในแม่น้ำ

▶ **อำนาจอธิปไตย (Sovereignty)** คือ อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยที่รัฐอื่นๆ จะมาก้าวก่ายและแทรกแซงไม่ได้ รัฐย่อมมีอิสระในการดำเนินนโยบายในการบริหารประเทศของตนเอง ส่วนการใช้อำนาจอธิปไตย นั้นขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและจะใช้อำนาจอธิปไตยได้อย่างไร

▶ **คำว่า ชาติ (Nation)** มีความเกี่ยวข้องกับรัฐ ตรงที่ในรัฐรัฐหนึ่งย่อม ประกอบไปด้วยคนหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งนี้เพราะชาติ บ่งบอกถึงการมีสายเลือด ชนชาติของตน ดังนั้นสถานะของชาติย่อมไม่เป็นนิติบุคคล ส่วนรัฐนั้นย่อมเกิดจาก ชาติที่ประวัติความเป็นมาที่ยาวนานแตกต่างกัน

- ▶ **ชาติ คือ "คณะบุคคลซึ่งอยู่รวมกันในท้องถิ่นหนึ่ง พูดภาษาเดียวกัน เกี่ยวพันโดย สืบจากเชื้อสายอันเดียวกัน มีขนบธรรมเนียม และนิสัยใจคอ คล้าย ๆ กัน...ไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคลเช่นรัฐ"**

ทฤษฎีกำเนิดรัฐ

▶ 1.) ทฤษฎีพลังอำนาจ (Force Theory)

ถือว่ารรัฐเกิดจากการยึดครอง และการใช้กำลังบังคับ

▶ 2.) ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolutionary Theory)

ถือรัฐเกิดจากวิวัฒนาการ ทางการเมืองของมนุษย์ที่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ มีกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมร่วมกัน มีภาษาร่วมกันจนนำไปสู่การเกิดความสัมพันธ์ทางการปกครอง

▶ 3.) ทฤษฎีเทวสิทธิ์ (Divine Theory)

คือ การถือคติตามความเชื่อว่า ผู้ปกครองเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด
ในรัฐได้รับพรและความชอบธรรมจากพระผู้เป็นเจ้าผ่านองค์
พระสันตะปาปาด้วยการสวมมงกุฎให้กษัตริย์ โดยความเชื่อนี้ถือ
ว่า กษัตริย์คือตัวแทนผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนพระผู้เป็นเจ้าใน
การก่อตั้งรัฐและ รวมศูนย์อำนาจขึ้น และใช้อำนาจปกครองใน
รูปแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือ ราชาธิปไตย

4.) ทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Contract Theory)

ถือว่ารัฐเกิดจากการที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันและต่างมอบอำนาจ
เป็นใหญ่ที่ตนมีอยู่ให้ผู้ปกครอง ภายใต้สัญญาหรือข้อตกลงว่า
ผู้ปกครองจะใช้อำนาจนั้นเพื่อประโยชน์และ ความสุขของ
ประชาชน